

Till sist

bör det noteras att man inom Skolöverstyrelsen efter många års funderande beslutat höja betygsmedelvärdet i ämnena matematik, fysik och kemi på gymnasieskolans naturvetenskapliga linje från 3,0 till 3,3. Det låter som ett enkelt administrativt detaljbeslut, men har i själva verket kommit till efter mycken ideologisk vända. En till synes orubblig skolpolitisk dogm har därmed ruckats åtminstone tre decimaler i förnuftig riktning.

Alltsedan grundskolan infördes har det sk relativa betygssystemet tillämpats. Sedan flera år gäller det också i gymnasiet. I princip innebär detta system, att betygen på en linje och inom en årskurs skall fördelas över en femgradig skala, där betyget 3 svarar mot en genomsnittsprestation och ges åt 38 procent av eleverna. Övriga betyg skall fördela sig i enlighet med en normalfördelningskurva, så att betygen 5 (det högsta) och 1 (det lägsta) ges åt vardera 7 procent av eleverna och betygen 4 och 2 åt vardera 24 procent av kullen.

I princip skall denna fördelning gälla en hel årsklass inom en linje över hela riket. I praktiken är det förstått omöjligt för en lärare att veta vad elever i andra skolor presterar, och därför kommer normalfördelningen ofta att tillämpas inom den enskilda klassen. Detta är, som de flesta förstått för länge sedan, en absurd ordning. Följaktligen har kritiken från lärare, elever och föräldrar varit hård, ihållande och långvarig. Utreddandet kring ett eventuellt nytt betygssystem pågår – nu på åttonde året.

Ibland tycker jag att svensk utbildningspolitik förete irriterande likheter med sovjetrysk planhushållning. Staten har skapat ett

praktiskt utbildningsmonopol och byggt upp en gigantisk administrativ apparat för att styra verksamheten. Det går inte särskilt bra, bakslagen är många och de olika delarna av planen passar inte ihop. Det folkliga missnöjet är stort, det gnisslar betänkligt i maskineriet, och många av dem som arbetar inom området är trötta och resignerade. I botten för båda systemen ligger vissa dogmer, som är lika förlamande för verksamheten som de är farliga att ifrågasätta. För det svenska utbildningsväsendets del har betygssystemet varit en sådan dogmatisk konstruktion.

För gymnasiets naturvetenskapliga linje, som liksom tidigare reallinjen fungerat som ett slags elitlinje, har det relativa betygssystemet varit särskilt förödande. Just genom att elevgruppen varit positivt gallrad, har det genomgående varit betydligt svårare att uppnå goda betyg på denna linje än på andra och lättare linjer. En elev, som på en enkel linje utan vidare skulle ha fått en 5:a i matematik, har kanske svårt att klara ens en 3:a på naturvetenskaplig. Vid antagning till högre utbildning jämförs dock avgångsbetygen från de olika linjerna direkt och utan hänsyn till skillnaderna i svårighetsgrad. Eller med andra ord: Man "tjänar" på att välja en lätt linje och där skaffa sig höga betyg i stället för att slava på naturvetenskaplig linje, som kräver mycket arbete och ger liten utdelning.

När nu betygssystemet fungerar så, att kvalificerade prestationer i svåra ämnen lönsas illa, samtidigt som den enkla och lättköpta kunskapen på andra linjer premieras, har följden bara kunnat bli en: eleverna flyr den

naturvetenskapliga linjen – och det är alltför få som orkar med att i efterhand komplettera vad som behövs för att bli behörig till tekniska och naturvetenskapliga högskolestudier. Vi får för få naturvetare.

Nu kan vi också avläsa följderna av detta inom den högre utbildningen. Sedan några år pågår en både kvantitativ och kvalitativ nedrustning av den tekniska och naturvetenskapliga högskoleutbildningen här i landet, som mycket snart måste få allvarliga konsekvenser för arbetsmarknaden. Antalet nya universitetsstudenter inom ämnena matematik, fysik och kemi har minskat drastiskt. Antalet nybörjare i ämnet matematik har minskat från ca 4 000 år 1969/70 till lite över 1 000 1974/75. Antalet nybörjare i fysik har under samma tid minskat från 900 till ca 150. Inom kemi är utvecklingen likartad, men minskningen inte lika stark.

De tekniska högskolorna brottas med svårigheter som är helt nya. Tills för några år sedan rådde hård konkurrens vid inträdet till högre tekniska studier. Bara studerande med höga betyg i de tunga ämnena matematik, fysik och kemi kunde komma ifråga. Nu

är det på många håll svårt att ens hitta behöriga sökande till befintliga utbildningsplatser. Följden av detta har blivit låg studietakt, hög kuggningsprocent och krav på stödundervisning.

En arbetsgrupp inom Skolöverstyrelsen och UKÄ har räknat ut, att om inte tillförseln av nya studenter från gymnasiets naturvetenskapliga linje ökar, kommer vi att stå inför en alarmerande brist på studerande vid teknisk och naturvetenskaplig fakultet redan 1978/79. Det finns ett framräknat "behov" av 6 000 nybörjare årligen vid teknisk och naturvetenskaplig fakultet. Det kommer, med nuvarande elevströmmar, att finnas bara 3 000 till dessa platser. Halva utbildningskapaciteten kommer alltså att stå outnyttjad!

Det är mot denna bakgrund som det aktuella SÖ-beslutet tillkommit. Kanske kommer de tre tiondelarna inte att betyda så mycket i praktiken. Från flera håll har det redan sagts att höjningen är för liten. Det kan så vara. Men för att komma från en svensk utbildningsmyndighet är det likväl en akt av osedvanligt mod och beslutsamhet.